

Afscheidsbrief Pepijn

Toespraak Gaston Remmers, 25 januari 2021

Lieve Pepijn,

Ik houd van je modderschuiten door het huis, het brood dat je uit de vriezer haalt, de twee sneetjes die er van af haalt, het bevroren brood dat niet wordt teruggelegd, de kruimels en de messen met jam en boter op het aanrecht. Ik houd van de bananenschil in het toilet, de appelkroosten achter je bed, en de vele, vele aangekoekte bakjes yoghurt die zich opstapelden in je kamer. De ontelbare velletjes paper met aantekeningen van school die als propjes in je kamer rondzwierven.

Van de dampende zweetlucht als je met de ramen dicht en beat aan aan het fitnessen was geweest op je kamer. Van je klauterpartij op de dakkapel, in de stormachtige nacht anderhalve maand terug toen je niet kon slapen, en je het kiepraam van de zolder met je kleren had vastgebonden zodat het open bleef maar niet open waaide. Ik was onder de indruk van je vermogen om je aan je eigen haren om hoog te tillen, als een Baron von Münchhausen: die keer in Griekenland, twee zomers terug, dat je niet kon zwemmen vanwege een oorontsteking. Terwijl Boris en ik in zee gingen, besloot je niet bij de pakken neer te zitten. Dat was de geboorte van je fitness hobby. Je eerste work-out deed je op het balkon van het appartement. Je stak Boris aan. Op de dag van terugkomst van deze vakantie, binnen het uur nadat de koffers door de voordeur gingen, waren jij en Boris al in de weer met een paar dumbbells.

Ik houd van je pianospel. Van je vasthoudendheid om die stukken onder de knie te krijgen. De gevoeligheid van je vingers waarmee ik voelde dat je vertraagde, versnelde. Zachter en harder speelde. Je wens om een piano te hebben i.p.v. een keyboard, met een aanslaggevoelige toets. Zodat je het er echt in kon leggen.

De sleutels die je vaak kwijt was. Het snoertje van je iPhone. De vele keren dat je de mijne hebt gebruikt en ik me rot moest zoeken. Je telefoon. Die je zo vaak hebt laten vallen. Ik geloof dat ik de afgelopen maanden wel 3 of 4 keer in een repair shop heb gestaan.

Je brein kon je lichaam en je motoriek nog niet bijhouden. Je lichaam leek eigenlijk net te snel volwassen te worden, je stem was inmiddels zwaarder dan die van Boris. Hadden we je er maar door kunnen slepen, een, twee misschien drie jaar had het geduurd wellicht. Dan had er een vent gestaan, waar menig meisje van in zwijm zou vallen. Of jongen.

Je vrolijkheid en je grappenmakerij zijn al veelvuldig langs gekomen. Maar nog geen echte grap. Ik herinner me, nog geen 2 maanden geleden, dat ik thuiskwam, en je bij het horen van de sleutel in het slot mij al riep: 'papa, papa, ik heb nu toch een goeie grap!'. Je kwam bulderend van het lachen de trap af stormen, je vond de grap stééngoed. Het raadsel was ook goed. Wie hem kent, verzoek ik nu zijn mond te houden, de rest mag zich verheugen op de uitkomst. Dus geen antwoord geven als je hem kent.

Komt ie:

WAT IS EEN KONINKLIJKE DROL?

Het antwoord volgt aan het eind van mijn verhaal.

De afgelopen week – levenloos

De afgelopen week heb ik elke dag naast je gezeten in het schuurtje. Zo tussen 7 en 9, 10 h. Ik heb naast je gemediteerd, heb met je gepraat. Nagedacht en geschreven. Gehuild. Je aangeraakt. De brok potentie aanschouwd op de baar, in de knop gebroken. Me verwonderd over dat krachtige lijf van je, met die tedere handen en soms kinderlijk onschuldige oogopslag. Levenloos. Ik vroeg me af of het leven nu uit je was. En ik realiseerde me dat dat niet zo was. Er is wel iets weg, maar niet het leven. Jouw lichaam bevat nog talloze andere levensvormen. Alleen al anderhalve kilo bacterien in je darm. Wat verandert is de complexiteit van dat leven. Jouw lichaam is teruggevallen naar een lagere complexiteit. Dat wat maakte dat jij jij was, dát leven, is weg. Die samenhang van hogere orde is weg. Want de inspanning om die samenhang te realiseren, kan niet meer geleverd worden. Want je bent één stap te ver gegaan in je experimenteerlust.

Holbewoners

Ik ben geraakt door de vrienden van Pepijn. Ik ben dankbaar dat ik jullie heb leren kennen, via jullie komt Pepijn voor mij meer en weer tot leven. Ik realiseer me dat sinds de kinderen naar de middelbare school gaan, het voor ons als ouders veel lastiger is om bij te blijven in wat jullie meemaken.

Jullie staan hier omdat je moediger bent dan bang. Omdat je liefdevoller bent dan angstig. Omdat jullie liefdevolle mensen zijn, i.p.v. holbewoners in een door onszelf gecreëerde ijstijd.

Deze ijstijd is het experiment dat wij als volwassenen momenteel aangaan. Sociale isolatie, avondklok, schoolsluiting, noem het maar op. We voelen het leven uit de maatschappij geknepen worden. De veerkracht wordt minder. We dreigen te vervallen naar primitievere levensvormen, een primitievere beschaving. Pepijn, jij waande je veilig in je puberale overmoed. Wij volwassenen wanen ons veilig in ons democratisch systeem, we denken veiligheidssystemen ontworpen te hebben die ons op tijd weer terug zullen brengen en wakker maken. Maar net zoals bij jou Pepijn: ze werken soms gewoon niet! Omdat we in een bepaalde roes terecht gekomen zijn. Ik heb hier grote zorgen over. We ontwrichten onze samenleving in vol bewustzijn en toch verdoofd. En dan laten we de jeugd hier de prijs van betalen. Dat kan niet! De mensen van wie we het moeten hebben in de toekomst laten we hier de grootste prijs voor betalen. Het is niet acceptabel!

Wijsheid en bubbels

Pepijn, jij haalde jouw wijsheid uit google, you tube, van allerlei filmpjes. Je hebt alles opgezocht waarschijnlijk, over koolmonoxidemeters, over de drugs, over allerlei andere zaken. Maar hoe weet je nu of iets waar is of niet waar is, vroeg ik hem wel eens. 'Ja het staat op internet'. 'Kun je dan tenminste 3 verschillende bronnen raadplegen?' Dat snapte hij dan wel, maar dan nog. Onderscheid maar eens wat waar is en wat niet waar is. Wat is fake, en wat misleiding is. En dan nog. Sommige dingen die er staan zijn met de beste bedoelingen opgeschreven, met de beste kennis van zaken, en kunnen nog steeds fout zijn. Zoals alles gewoon niet waar kan zijn. Je bent in een zelf-gecreëerde bubbel gaan geloven, waarin je dacht alles onder controle te hebben.

En jij doet het hier in Amsterdam, in Amsterdam-Noord, aan de rand van het waterzuiveringsterrein, in een bosje.

Je berokkende schade aan jezelf. En liet een gapend gat achter voor ons. Maar hoe wrang ook, de schade is beperkt. Op kleine schaal. Maar er zijn anderen, die ook in een zelf-gecreëerde waarheid leven. Die niet meer toetsbaar zijn, niet meer raakbaar. En die krijgen 70-miljoen mensen mee. Jullie weten allemaal over wie ik het heb.

Dergelijke bubbels schoffelen onze samenleving onderuit. En wat doen we als antwoord: we proberen fake-nieuws te weren van het internet. Alsof iemand kan bepalen wat fake nieuws is en wat niet. Het is een volkomen begrijpelijke, en tegelijkertijd ontoereikende actie. Want anderen die een deel van het antwoord van de puzzel in handen hebben, kunnen niet meer gehoord worden op deze manier. En dat creëert weer andere bubbels. Zo blijven we in bubbels naast elkaar staan. Mensen dit kan niet. Die bubbels moeten gaatjes hebben. Er moet uitgewisseld worden. We moeten kijken hoe we elkaars wijsheid kunnen zien. We hebben nieuwe vormen van dialoog nodig. Nieuwe vormen van wetenschap. Nieuwe vormen van opvoeding. Van school. Nieuwe vormen van contact maken en houden. Nieuwe vormen om een crisis van deze omvang tegemoet te treden. Dat is de enige, enige mogelijkheid vooruit.

Christus en pijn

Toen we zaterdag het bericht kregen dat je gevonden was, ben ik op de fiets gesprongen en naar je toe gereden. Al bij het uitrijden van de straat voelde ik dat mijn maag zich omdraaide. Ik kwam bij het viaduct waar een grote groep buurtgenoten stond. Mijn buurman Gertjan nam de fiets van me over, en achter Zeger ben ik het bos in gehold. Jankend en kermend baande ik me een weg door de bomen en struiken, ik voelde de pijn in mijn buik zwellen. In een flits passeerde ik buurtgenoten die terugliepen. Ik kwam niet meer vooruit, het was of huilen, of hollen. Hollen dan maar. Nu kan ik huilen. Ik realiseerde me dat ik hetzelfde voelde als wat ik zo vaak op TV heb gezien: vrouwen die na een bomaanslag in Palestina zoeken in het puin naar hun naasten, mannen die hun kinderen proberen te redden bij een natuurramp. Dat hartverscheurende, onbegrijpelijke, radeloze verdriet. Plots was ik verbonden met hun. Hun pijn is mijn pijn. En inmiddels weten we dat onze pijn om jouw verlies, dezelfde pijn is die andere ouders voelen in Nederland. Van Zierikzee tot Groningen, van Maastricht tot Den Helder staan er condoleances op de memori-site. Nooit voelde ik zo lijfelijk dat gedeelde smart halve smart is. En met het delen van deze pijn wordt een enorme verbondenheid zichtbaar. Iedereen is geraakt, door jou. Temidden van alle shit is een enorme liefde en dankbaarheid voor het leven voelbaar. De buurtgemeenschap steunt ons aan alle kanten, steunt elkaar.

Plots begrijp ik ook wat Jezus bedoelde toen hij zij dat dat we via Zijn lijden tot God kunnen komen. We zijn elkaars poorten tot verlichting, tot verbinding. Om in christelijke termen te spreken: we zijn elkaars verlossing. Of zoals dichteres Amanda Gorman zei, bij de inauguratie van Joe Biden: *“As we grieved we grew”*. Niet dat we daarom moeten gaan zwelgen in de pijn. Maar met het aanvaarden van de pijn ontvouwt zich ook het licht, en de lichtheid. En kunnen we een samenleving met hogere complexiteit aan. Dit is zo duidelijk voelbaar geworden deze week.

Dit is onze taak mensen. Laten we rouwen om het feit dat Pepijn verloren is gegaan voor ons, dat in al onze harten iets dergelijks voelbaar is. Dat deze pijn door iedereen gedeeld wordt. We

herkennen het allemaal. Nooit eerder was je naam zo toepasselijk: iedereen heeft pijn, Pepijn. We moeten hier door heen, het doet fucking zeer! En we gaan hier sterker uitkomen. Al zijn er geen garanties. Maar laten we het commitment naar elkaar uitspreken dat we het doen. Laten we elkaar aan blijven kijken.

Lichtmoedigheid

Ik heb jullie nog niet verklapt wat het eind is van de mop, van Pepijn. Ik neem jullie nog even mee naar hoe het ging: hij kwam bulderend van het lachen om de grap die hij net gelezen had de trap af stormen. Bijna uit zijn voegen barstend van de lol, vanwege de pret in het vooruitzicht, om hoe ik er om zou gaan lachen. 'Papa papa, ik moet je iets vertellen!'. Dus ik vraag het jullie nog een keer: wat is een koninklijke drol?

Zijn antwoord was:

MAJESCHIJT

En dezelfde lichte toets, dit vermogen om om onverklaarbare, redeloze manier plezier te hebben, blijft aanwezig, zelfs in deze pijn. Laten we moppen blijven verzinnen, elkaar aan het lachen maken, creatief worden, dingen maken waarvan we helemaal niet wisten dat ze konden bestaan. Mán, dat zou eens een monument zijn voor Pepijn. Dingen doen, niet omdat ze kunnen, maar omdat je nieuwsgierig bent. Dat is onze natuurlijke kwaliteit, en niet voorbehouden aan geleerden en wetenschappers. Dingen doen, omdat je je het in de je kop hebt gehaald. En je er voor brandt om het te creëren. Omdat je een muziekstuk wil kunnen spelen, en net zo lang oefent tot je het hebt. Omdat je ervan baalt dat je oorpijn hebt, en niet kunt zwemmen terwijl het snikheet is, 40 graden op een Grieks eilandje, en je denkt 'ik moet toch wat, laat ik maar aan fitness gaan doen, dan heb ik tenminste een 'cast body'. Wat een leuke gozer ben je Pepijn. Laten we de humor koesteren.

Omdat lichtmoedigheid uiteindelijk prettiger is dan zwaarmoedigheid.

Tot slot

Het schoot me te binnen toen ik hier naar toe liep, met mijn moeder. We denken veel aan Pepijn nu. Waarom gebruiken we de gedachte aan hem niet als een herinnering aan het feit dat je met trainen, met oefening heel veel kunt bereiken? We denken toch zo vaak hem; zou dat voor ons allen geen aansporing kunnen zijn om te denken: 'ik wil gewoon gezond blijven. Ik wil gewoon in conditie zijn. Ik gewoon dat ik geestelijk in balans ben. Ik zorg er gewoon voor dat ik er voor mijn naasten ben.' En dat vergt oefening, zoals Titia heel mooi in haar voorbeeld zei. Misschien kunnen we zijn naam gebruiken als een verwijzing naar een actie. Naar het besef: 'ik moet gewoon iets op pakken. Omdat ik weet dat het beter is voor me zelf. En voor anderen.'

Dank jullie wel.